

GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY OŁAWA
NA LATA 2018-2023

OŁAWA 2018

SPIS TREŚCI

PROCES TWORZENIA STRATEGII I JEGO UCZESTNICZY	3
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE OŁAWA	7
Podstawowe informacje o Gminie	7
Problemy w Gminie w opinii uczestników warsztatu	9
Sytuacja społeczna w gminie zdaniem wybranych grup interesariuszy	10
Gmina w świetle badań ankietowych	13
Podsumowanie i prognoza zmian	22
CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA NA LATA 2018-2023	24
Cele strategiczne	24
Kierunki działań	24
Zadania	25
Ramy finansowe Strategii	29
SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII oraz WSKAŹNIKI JEJ REALIZACJI	32
Wdrażanie Strategii	32
Monitoring wdrażania Strategii	32
Ewaluacja Strategii	33

PROCES TWORZENIA STRATEGII I JEGO UCZESTNICZY

Niniejszy dokument – *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oława na lata 2018-2023* – wyznacza najważniejsze kierunki działania Gminy w zakresie polityki społecznej w perspektywie najbliższych sześciu lat. Zgodnie z wymaganiami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej z późniejszymi zmianami zawiera część diagnostyczną, obejmującą analizę sytuacji społecznej na terenie Gminy wraz perspektywą zmian, oraz planistyczną, w której sformułowano cele strategiczne, kierunki działania i zadania w obszarze polityki społecznej, określono ramy finansowe i wskaźniki realizacji Strategii oraz zaprojektowano sposób jej wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

W procesie tworzenia *Strategii* starano się połączyć zalety podejścia eksperckiego i partycypacyjnego. Z jednej strony dokument – zwłaszcza w części diagnostycznej – opiera się na możliwie szerokich badaniach jakościowych i ilościowych, wykorzystujących zróżnicowane techniki badawcze: analizę danych zastanych, zogniskowane wywiady grupowe, badania ankietowe na reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Gminy. Z drugiej strony – głównie na etapie wypracowywania części planistycznej – angażowano w możliwie jak największym stopniu kluczowych interesariuszy *Strategii*, realizując model 3xP: partycypacja, proces, partnerstwo.

PARTYCYPACJA, czyli włączenie społeczności lokalnej w prace nad Strategią: dokument miał powstawać i rzeczywiście powstawał przy aktywnym udziale strony społecznej.

PROCES, czyli spojrzenie na opracowywanie Strategii jako pewien etap w ciągu działań w zakresie polityki społecznej, połączony z tym, co działo się wcześniej, i tym, co nastąpi potem: tworzenie dokumentu zaczęło się więc od refleksji nad poprzednią Strategią (Co z jej zapisów udało się zrealizować, a co nie? Co warto zachować, a co trzeba zmienić?), a skończyło znajdującą swe miejsce w zapisach dokumentu konkluzją, że warunkiem powodzenia planowanych przedsięwzięć jest społeczne uczestnictwo we wdrażaniu, monitoringu i ewaluacji Strategii.

PARTNERSTWO, czyli zbudowanie trwałej koalicji instytucji gminnych, organizacji pozarządowych, liderów lokalnych i innych aktywnych mieszkańców na rzecz realizacji Strategii: pracy nad dokumentem towarzyszyła zatem troska o zbudowanie jak najlepszych relacji pomiędzy wszystkimi, którzy wzięli udział w jego tworzeniu i będą współdziałać w jego wdrażaniu, relacji opartych na zaufaniu, poszanowaniu własnej odrębności i autonomii oraz współodpowiedzialności za wspólnotę lokalną mieszkańców Gminy Oława.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oława na lata 2018-2023 powstawała w okresie od połowy października 2017 r. do pierwszych dni marca 2018 r. Liderem prac był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wspierany przez zewnętrznych ekspertów.

Na etapie analizy danych zastanych korzystano z informacji dostępnych w systemie statystyki publicznej oraz dostarczonych przez lokalne podmioty realizujące politykę społeczną, głównie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Posiłowano się obszernymi i w znacznym stopniu aktualnymi diagnozami zawartymi w dokumentach strategicznych Gminy i Powiatu: w *Strategii Rozwoju Gminy Oława na lata 2015-2025*, a zwłaszcza w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Oławskiego na lata 2018-2023*.

Włączenie mieszkańców w proces tworzenia Strategii przebiegało następująco:

1. Przeprowadzono trzy zogniskowane wywiady grupowe z wybranymi interesariuszami Strategii:
 - 18 października – wywiad z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
 - 30 listopada – wywiad z radnymi Gminy,
 - 8 stycznia – wywiad z grupą młodzieży szkolnej.

Ich celem było zebranie opinii na temat głównych problemów społecznych w Gminie Oława. W wywiadzie z młodzieżą skupiono się ponadto na specyficznych potrzebach tej grupy, natomiast w wywiadzie z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy poruszono kwestie związane z ewaluacją *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2012-2017*.

2. Na przełomie grudnia i stycznia zrealizowano badania ankietowe na dobranej kwotowo reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Gminy. Ogółem zebrano 261 kwestionariuszy, przy czym udział respondentów ze względu na płeć i miejsce zamieszkania odpowiadał proporcjom tych cech w całej populacji mieszkańców Gminy. Badanie miało na celu między innymi określenie poziomu zadowolenia mieszkańców z życia w Gminie, zdiagnozowanie głównych problemów, z którymi się borykają, identyfikacja deficytów w zakresie infrastruktury społecznej, służącej zaspokajaniu podstawowych potrzeb społeczności lokalnej. Kwestionariusze ankiety kolportowali i odbierali pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W razie potrzeby służyli też pomocą w ich wypełnianiu.
3. Przeprowadzono trzy otwarte warsztaty planistyczno-konsultacyjne dla mieszkańców Gminy.
 - Pierwszy warsztat odbył się 18 października 2017 r. i poświęcony był określeniu i priorytetyzacji najważniejszych zdaniem mieszkańców problemów w Gminie.
 - Drugi warsztat miał miejsce 1 lutego 2018 r. W jego trakcie przypomniano rezultaty prac na pierwszym warsztacie, zaprezentowano wnioski z serii wywiadów grupowych oraz przedstawiono wyniki badań ankietowych. Głównym zadaniem uczestników spotkania było wypracowanie celów strategicznych, kierunków działania Gminy oraz listy zadań, które miałyby znaleźć się opracowywanej *Strategii*.
 - Ostatni warsztat odbył się 1 marca 2018 r. Konsultacji poddano zapis celów strategicznych

i kierunków działania oraz listę zadań, będące efektem poprzedniego spotkania. Praca warsztatowa koncentrowała się na doprecyzowaniu treści zadań i wyłonieniu podmiotów pełniących rolę lidera w ich realizacji.

W warsztatach brali udział radni, sołtysi, pracownicy Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół, bibliotek, funkcjonariusze policji, przedstawiciele organizacji pozarządowych i inni liderzy lokalni. Wszyscy oni aktywnie uczestniczyli w pracach nad dokumentem i mają prawo czuć się jego współautorami. Za sukces opisanego modelu tworzenia *Strategii* uznać należy fakt, że większość z nich zadeklarowała gotowość włączenia się także w proces jej wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

W pracach nad *Strategią* udział wzięli:

1. Helena Masło,
2. Alicja Rataj-Łuczkiwicz,
3. Weronika Hanuszewicz,
4. Mariola Kuriata,
5. Helena Drozda,
6. Grażyna Piekarz,
7. Grażyna Samól-Dziwak,
8. Agnieszka Zwijacz,
9. Aneta Hondzel,
10. Agnieszka Bienias,
11. Dorota Lulkiewicz,
12. Maciej Janicki,
13. Tomasz Kosowicki,
14. Mariusz Obręcki,
15. Andrzej Ilnicki,
16. Jolanta Pilawa,
17. Sylwia Haniszewska,
18. Zofia Krzeszowska,
19. Aneta Zygmunt,
20. Tomasz Niewodniczański,
21. Anna Celną,
22. Monika Piasecka-Galej,
23. Małgorzata Gancarczyk,
24. Anna Szczerecka,
25. Małgorzata Teuchman,
26. Karolina Mastalerz,
27. Katarzyna Skorupa,
28. Stanisław Górka,
29. Jolanta Cebulak,
30. Zofia Późniak,
31. Teresa Bałuk,
32. Beata Łużna,

33. Joanna Bałach-Frankiewicz,
34. Bronisława Kryk,
35. Krystyna Litwin,
36. Krystyna Filip,
37. Mieczysław Wysoczańska,
38. Natalia Magierowska,
39. Małgorzata Bakalarczyk,
40. Małgorzata Sojka-Choptiany,
41. Maria Raginia.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE OŁAWA

PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE

Gmina wiejska Oława jest jedną z czterech gmin położonego na południowo-wschodnim skraju województwa dolnośląskiego powiatu oławskiego. Zajmuje powierzchnię 235 km², a w jej skład wchodzi 33 sołectwa.

Według Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2016 r. zamieszkiwało ją 15 131 osób, w tym 7 433 mężczyzn i 7 698 kobiet. Dane Urzędu Gminy z połowy 2017 r. mówiły natomiast o 14 858 mieszkańcach – 7 288 mężczyznach i 7 570 kobietach. Liczba mieszkańców Gminy ulegała w ostatnich latach nieznacznym wahaniom. Na uwagę zasługuje utrzymujące się od wielu lat dodatnie saldo migracji i przyrost naturalny, który w 2016 r. wyniósł on 0,8 na 1000 mieszkańców, a w minionych 12 latach tylko dwukrotnie zanotował wartości ujemne.

Spółeczność Gminy jest relatywnie młoda. Na tle ludności powiatu, a zwłaszcza województwa widać większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym i mniejszy – i to aż o 5 punktów procentowych w porównaniu z Dolnym Śląskiem – w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 1.1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
	[%]	[%]	[%]
DOLNOŚLĄSKIE	16,8	62,0	21,2
Powiat oławski	18,5	61,8	19,7
Gmina Oława	20,0	63,8	16,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Nie należy jednak z tego wnosić, że Gminę ominie zjawisko starzenia się populacji. Wskaźniki obciążenia demograficznego uwidaczniają bowiem stałe, aczkolwiek mniej dynamiczne niż w powiecie i województwie trendy: zwiększania się liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku liczby do osób wieku produkcyjnym i zwiększania się liczby osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 1.2. Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
DOLNOŚLĄSKIE	53,2	54,4	55,8	57,5	59,3	61,3
Powiat oławski	52,6	54,2	55,9	57,9	59,6	61,7
Gmina Oława	53,5	53,7	54,0	55,3	55,3	56,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 1.3. Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
DOLNOŚLĄSKIE	102,0	107,2	112,6	117,4	122,1	126,3
Powiat oławski	82,5	87,3	93,1	98,7	103,4	106,8
Gmina Oława	66,2	68,2	71,3	74,3	78,4	81,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Jako korzystną należy ocenić aktualną sytuację na rynku pracy. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2017 r. spadła w województwie i powiecie do poziomu 5,7%, tj. 86,4% stopy bezrobocia w kraju. Na terenie Gminy zarejestrowanych było na koniec ubiegłego roku 533 bezrobotnych, w tym 290 mężczyzn i 243 kobiety. To o ponad 1/3 mniej niż przed pięcioma laty.

Tabela 1.4. Bezrobotni zarejestrowani wg płci

	ogółem						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
DOLNOŚLĄSKIE	143 575	157 369	153 558	121 562	99 952	85 984	68 813
Powiat oławski	3 456	3 863	4 456	3 072	2 768	2 543	2 105
Gmina Oława	790	828	873	738	685	623	533
	mężczyźni						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
DOLNOŚLĄSKIE	67 200	77 092	75 764	59 044	48 373	40 520	31 508
Powiat oławski	1 717	2 006	2 358	1 609	1 483	1 314	1 088
Gmina Oława	407	435	478	393	371	335	290

kobiety							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
DOLNOŚLĄSKIE	76 375	80 277	77 794	62 518	51 579	45 464	37 305
Powiat oławski	1 739	1 857	2 098	1 463	1 285	1 229	1 017
Gmina Oława	383	393	395	345	314	288	243

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wraz z poprawą sytuacji na rynku pracy zmniejszał się zasięg korzystania z pomocy społecznej, mierzony udziałem osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem. Od kilku lat wskaźnik ten w Gminie utrzymuje się na poziomie nieco wyższym niż w powiecie, lecz niższym niż w województwie. W 2016 r. wyniósł 3,8 %.

Tabela 1.5. Zasięg korzystania z pomocy społecznej w Gminie Oława na tle powiatu i województwa

udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
DOLNOŚLĄSKIE	6,4	6,1	6,3	5,8	5,2	4,7
Powiat oławski	5,7	5,9	5,5	4,8	3,9	3,5
Gmina Oława	6,0	5,0	6,3	5,0	4,1	3,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Łącznie w 2016 r. z pomocy społecznej skorzystały na terenie Gminy 252 gospodarstwa domowe. Najczęstszymi powodami były: niepełnosprawność (121 rodzin, 232 osoby), długotrwała lub ciężka choroba (77 rodzin, 155 osób) oraz bezrobocie (71 rodzin, 205 osób). Pozostałe przyczyny to ochrona macierzyństwa (25 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (19 rodzin, 86 osób), ubóstwo (12 rodzin, 19 osób), bezdomność (6 osób), alkoholizm (4 rodziny, 17 osób), przemoc w rodzinie (2 rodziny, 6 osób), trudności z przystosowaniem się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (2 rodziny, 7 osób), zdarzenia losowe (4 rodziny, 5 osób).

PROBLEMY W GMINIE W OPINII UCZESTNIKÓW WARSZTATU

Realizując postulat włączenia mieszkańców w proces tworzenia *Strategii* już na etapie diagnozy sytuacji społecznej, przeprowadzono warsztat mający na celu określenie listy najważniejszych problemów w Gminie. Uczestnicy spotkania, pracując w kilkusobowych grupach, wybierali z zaproponowanej listy problemów najbardziej ich zdaniem dokuczliwe, dopisywali też do listy własne propozycje. Po prezentacji stanowisk grup i moderowanej dyskusji mieszkańcy zostali poproszeni o wybór najważniejszych problemów Gminy w drodze głosowania.

Efekty warsztatu prezentuje tabela poniżej:

Tabela 2.1. Problemy wskazane przez uczestników pierwszego warsztatu planistycznego

RANGA	PROBLEM (wskazany przez mieszkańców pracujących w grupach)	LICZBA GŁOSÓW
1.	Zły stan środowiska (np. dzikie wysypiska śmieci, nieszczelne szamba, budynki pokryte azbestem, spalanie śmieci)	11
2.	Znaczny wzrost liczby osób starszych wymagających opieki; duża liczba osób niesamodzielnych z powodu niepełnosprawności lub przewlekłych chorób	10
3.	Nieefektywny system komunikacyjny gminy (zły stan dróg, brak komunikacji publicznej); niski poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego, zwłaszcza pieszych i rowerzystów	9
4.	Duża liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze)	7
5.	Zbyt mała liczba miejsc w przedszkolach, brak opieki żłobkowej	5
6-7.	Słabe zaangażowanie mieszkańców w życie lokalnej społeczności, mała liczba inicjatyw oddolnych	3
6-7.	Duża liczba osób niezaradnych życiowo, wymagających wsparcia	3
8.	Niskie aspiracje życiowe mieszkańców gminy	0

Opracowanie własne

SYTUACJA SPOŁECZNA W GMINIE ZDANIEM WYBRANYCH GRUP INTERESARIUSZY

W toku prac nad *Strategią* przeprowadzono trzy zogniskowane wywiady grupowe z wybranymi, kluczowymi interesariuszami: pracownikami Gminnego Ośrodka Polityki Społecznej, radnymi oraz młodzieżą. Najważniejsze informacje zebrane podczas wywiadów grupowych zebrano poniżej.

ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY Z PRACOWNIKAMI SOCJALNYMI

Główne informacje uzyskane podczas wywiadu grupowego ze specjalistkami z zakresu pracy socjalnej z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dotyczyły analizy kluczowych problemów społecznych występujących w gminie oraz charakterystyki zasobów społeczności lokalnej. Na podstawie wykonywanej pracy socjalnej wskazano następujące problemy:

- **Niewystarczająca opieka nad osobami starszymi** – osoby starsze wymagające opieki, również te, które posiadają rodzinę, często nie mają wystarczającego wsparcia z jej strony z powodu obowiązków zawodowych bliskich krewnych, pracy zmianowej, dojazdów do pracy znacznie wydłużających czas przebywania poza domem; sytuacja ta wymaga wypracowania systemu wsparcia, uwzględniającego charakter życia na wsi.

- **Ograniczenie aktywności zawodowej** – główne bariery są związane z ograniczoną mobilnością, tj. brakiem możliwości dojazdu do pracy (brak własnego samochodu, brak innych środków komunikacji, wysokie koszty dojazdu do pracy) oraz niewystarczającym systemem opieki nad małymi dziećmi (np. brak żłobka, przedszkole znajdujące się w innej wsi lub czynne zbyt krótko, by można było dojechać do pracy i z niej wrócić); ten drugi czynnik ogranicza przede wszystkim aktywność zawodową kobiet.
- **Uzależnienie od alkoholu** – ciągle występujący problem w Gminie, dotyczący również kobiet, wcześniej związany z brakiem pracy, aktualnie – wedle oceny badanych – dotykający także osoby aktywne zawodowo.
- **Przemoc domowa** – zwiększona świadomość mieszkańców Gminy sprawia, że coraz częściej zwracają się oni o interwencję i pomoc; niestety gmina ma znikome zasoby mieszkaniowe, co w zasadzie uniemożliwia ochronę ofiar przemocy przed jej sprawcami.

Zdaniem badanych wymienione problemy bez systematycznego i zindywidualizowanego wsparcia dla rodziny i jej otoczenia będą się na terenie Gminy nasilać.

Badani podkreślali również, że powoli zwiększa się aktywność społeczna mieszkańców i ich zdolność do samoorganizacji. Pojawiają się inicjatywy lokalne w poszczególnych sołectwach, głównie związane z chęcią spotkania się i wspólnego świętowania, co oznacza, że prowadzone przez ostatnie lata projekty społeczne przyniosły rezultaty.

ZOZNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY Z RADNYMI

Radni uczestniczący w wywiadzie grupowym podkreślali, że życie mieszkańców Gminy jest zróżnicowane w zależności od miejscowości. Są wsie typowo rolnicze, choć w zasadzie rolników ubywa, są też wsie podzielone na mieszkańców nowych, napływowych, postrzeganych jako mniej integrujący się, i starych, zwykle uznawanych za bardziej aktywnych. W rzeczywistości, jak dodają badani, podział nie jest tak prosty, ale w takiej formie utrwała się w społecznym wyobrażeniu.

Problemem większości sołectw jest **infrastruktura drogowa**. Mieszkańcy domagają się chodników, oświetlenia, remontów nawierzchni dróg.

W obszarze społecznym podkreślono zmianę relacji sąsiedzkich w życiu wiejskim, wskazując, że ludzie coraz rzadziej utrzymują kontakty sąsiedzkie, nie ma już „ławek przed domem” ani nie wchodzi się do domu sąsiadów, jak do siebie, bez zapowiedzi, co dawniej było normą.

Radni dostrzegają działania mieszkańców i ich aktywność. Aktywne grupy skupiają się wokół straży pożarnej, LZS-u czy liderów środowisk senioralnych. Współpracują one ze sobą, wspólnie organizując lokalne kiermasze, festyny itp. W ocenie radnych aktywność mieszkańców mogłaby być jednak większa, co przyniosłoby ogólną poprawę jakości życia na wsi. Ludzie wspólnie realizowaliby te zadania, których potrzebują. Dlatego radni jako główne wyzwanie traktują kwestię zaktywizowania tych mieszkańców, którzy nie angażują się w życie społeczności. Na **ograniczenie aktywności mieszkańców** wpływ mają następujące kwestie:

- **Uciążliwe dojazdy do pracy i szkoły** – mieszkańcy wsi od momentu szkoły średniej muszą dojeżdżać, a to znacznie ogranicza czas wolny; dorośli, którzy dojeżdżają do Wrocławia, codziennie na dojazd muszą przeznaczyć około dwóch godzin.
- **Zbyt długi czas pracy** – to wyzwanie cywilizacyjne, nie tylko związane z charakterem życia wiejskiego; podkreślono, że jeżeli praca zajmuje z dojazdami ok. 10 – 12 godzin, to trudno oczekiwać od ludzi sił na inne aktywności; ponadto wielu mieszkańców terenów wiejskich pracuje w systemie zmianowym.
- **Rozluźnione więzi sąsiedzkie** – brak czasu wolnego powoduje zmniejszenie intensywności życia towarzyskiego i spotkań z sąsiadami, a w konsekwencji aktywności lokalnej; ludzie wolą spędzać czas w swoich domach.
- **Brak miejsc spotkań** – dla wspólnych spotkań poza domem potrzebne jest miejsce, które uznawane jest przez mieszkańców za dostępne.

Zwrócono również uwagę na konieczność rozwoju oferty zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży. Radni postulowali głównie zajęcia o profilu artystycznym, z zakresu plastyki i muzyki. Porównanie poczucia estetyki i umuzykalnienia obecnie z poziomem sprzed lat wypada bowiem zdaniem badanych na niekorzyść dla współczesnych dzieci i osób młodych.

ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY Z MŁODZIEŻĄ

Podczas wywiadu młodzi respondenci podkreślali, że Gmina Oława jest dobrym miejscem do życia i że czują się tu bezpiecznie. Twierdzili też, że w miejscowościach, w których mieszkają, jest czystiej niż w mieście.

Swój wolny czas badani spędzają głównie w Oławie i tam spotykają się z kolegami. Czas spotkań koleżeńskich jest ograniczony przez godziny odjazdów autobusów do poszczególnych wsi. Czas spędzany we własnej wsi to czas pobytu w domu lub spacerów i wycieczek rowerowych, jeśli tylko pogoda na to pozwala.

Najczęściej podkreślanym przez badanych problemem był **brak miejsc, w których mogą aktywnie spędzać wolny czas**, np. jeżdżąc na rolkach. W tym kontekście wskazywano brak odpowiedniej infrastruktury – ścieżek do jazdy na rolkach i dla rowerów. Młodzież uczestnicząca w badaniu podkreślała, że z powodu braku ścieżek rowerowych i stanu nawierzchni dróg nie może korzystać z rowerów jako środka lokomocji na trasie szkoła – dom. Rowerami porusza się więc tylko rekreacyjnie, omijając drogi gminne. Co ciekawe, zwrócono również uwagę na fakt, że na terenach wiejskich trudno poruszać się osobom na wózkach; przyczyną tego stanu rzeczy jest zły stan nawierzchni ulic i chodników lub ich braku.

Wskazując **trudności w poruszaniu się po Gminie** jako jeden z najważniejszych problemów, dodawano jednocześnie, że w kwestiach mobilności świetnie działa pomoc sąsiedzka: młodzi często są zabierani z przystanku przez znajomych, którzy akurat jadą samochodem. Także dorośli wspólnie jeżdżą do pracy. W ogólności młodzi dostrzegają kapitał społeczny mieszkańców wsi, przejawiający się we wzajemnej pomocy i zdolności do samoorganizacji. Opisywali przykłady pomocy sąsiedzkiej (np. wzajemne wymienianie się potrawami świątecznymi i przetworami), rodziców, którzy spędzają czas w gronie sąsiadów i wspólnie organizują spotkania i zabawy (np. mikołajki dla dzieci) itp.

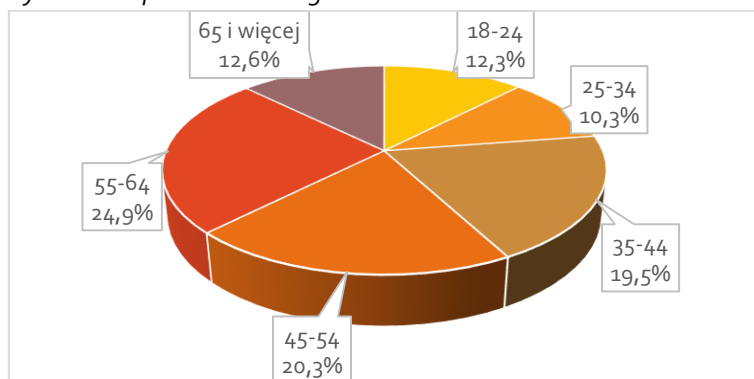
W sferze społecznej zwrócono także uwagę na **zachowania przemocowe w sieci**, zwykle prowadzące do stygmatyzacji ofiary. Uznano je za jeden z najbardziej dotkliwych problemów młodzieży. Kolejnym jest nadużywanie alkoholu i substancji psychoaktywnych.

GINNA W ŚWIELE BADAŃ ANKIETOWYCH

Na potrzeby procesu tworzenia *Strategii* przeprowadzono badania ankietowe na reprezentatywnej próbie 261 dorosłych mieszkańców Gminy Oława. Próbę wyłoniono w sposób kwotowy, wybierając jako cechy kwotujące płeć i miejsce zamieszkania. Innymi słowy, proporcje respondentów w próbie ze względu na płeć i miejsce zamieszkania odpowiadały proporcjom w całej populacji mieszkańców Gminy. Celem badań było określenie poziomu zadowolenia mieszkańców z życia w Gminie, zdiagnozowanie głównych problemów społecznych, w tym identyfikacja deficytów w zakresie infrastruktury społecznej, oraz określenie priorytetowych zdaniem mieszkańców kierunków działania władz gminnych w obszarze polityki społecznej.

W badaniach wzięły udział 134 kobiety (tj. 51,3% badanych) i 127 mężczyzn (48,7%). Strukturę wiekową respondentów przedstawia wykres poniżej:

Rys. 2.1. Respondenci według wieku

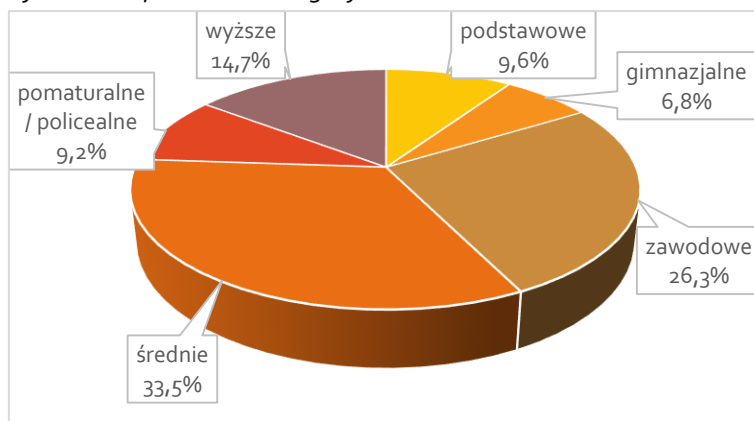

Opracowanie własne

Jak widać najmniej licznie reprezentowani byli mieszkańcy w przedziale wieku 25-34 lata.

Spośród biorących udział w badaniu 1/3 deklarowała wykształcenie średnie, a 1/4 zawodowe. Co szósty zakończył edukację na etapie szkoły obowiązkowej – podstawowej lub gimnazjalnej.

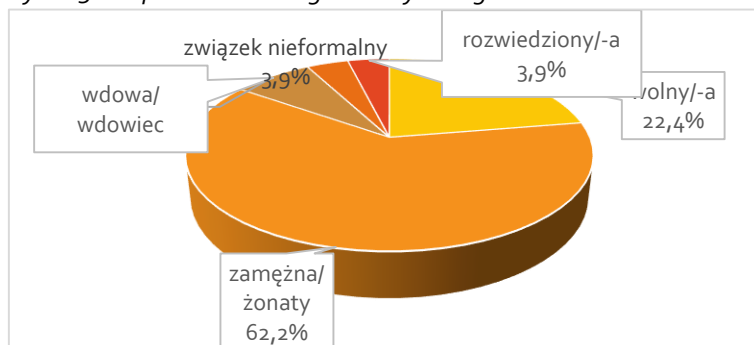
Rys. 2.2. Respondenci według wykształcenia

Opracowanie własne

Zdecydowana większość respondentów żyje w związku małżeńskim. Łącznie z niewielką liczbą osób pozostających w związkach nieformalnych stanowią oni 2/3 badanych. Pozostała 1/3 to natomiast osoby deklarujące się jako wolne, owdowiałe lub rozwiedzione.

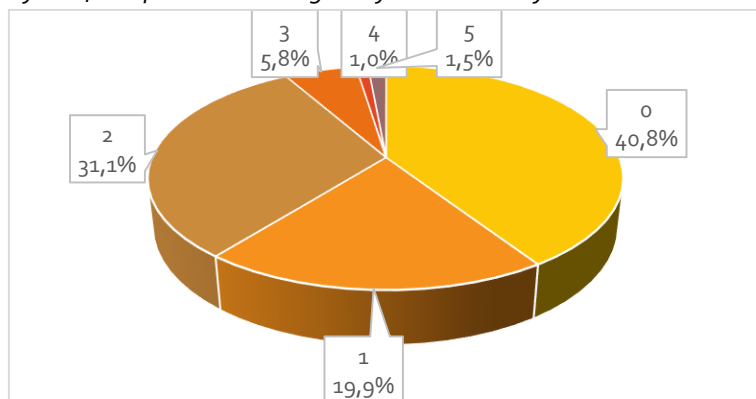
Rys. 2.3. Respondenci według stanu cywilnego

Opracowanie własne

Największa grupa respondentów (ponad 40%) nie ma dzieci na utrzymaniu. Jedno dziecko utrzymuje ok. 20%, a dwoje ok. 30% spośród badanych.

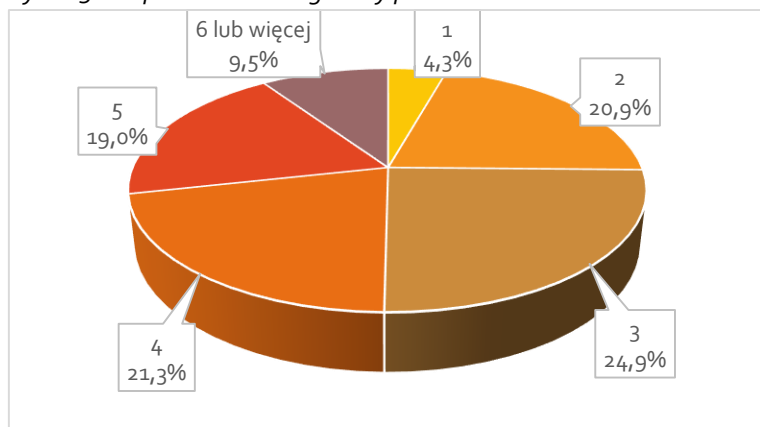
Rys. 2.4. Respondenci według liczby dzieci na utrzymaniu

Opracowanie własne

Co typowe dla terenów wiejskich, badani mieszkają w większości w domach jednorodzinnych (78,5%), mając do dyspozycji od 2 do 5 pokoi i średnio ponad 100 m² powierzchni mieszkania.

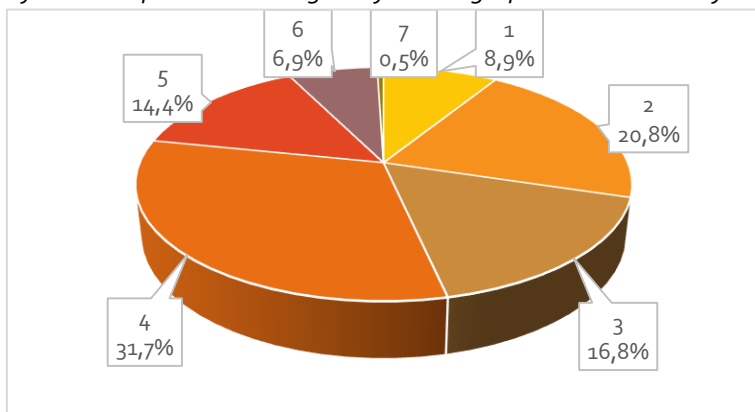
Rys. 2.5. Respondenci według liczby pokoi w mieszkaniu

Opracowanie własne

Najliczniejszą grupę wśród gospodarstw domowych respondentów stanowią gospodarstwa czteroosobowe, a następnie dwu- i trzyosobowe. Badani mieszkają przeważnie ze swoimi współmałżonkami (ponad 60 %), dziećmi (ponad 40%) lub innymi członkami rodziny. Co dziesiąty badany mieszka sam.

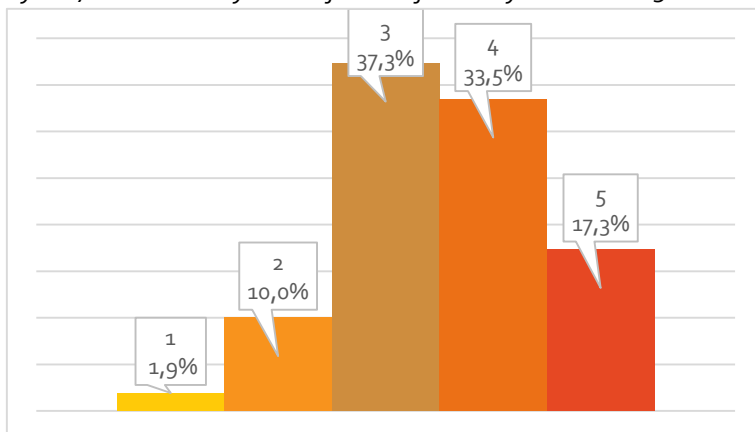
Rys. 2.6. Respondenci według liczby osób w gospodarstwie domowym

Opracowanie własne

Większość badanych pozytywnie ocenia swoją gminę jako miejsce do życia. W pięciostopniowej skali od 1 (bardzo źle) do 5 (bardzo dobrze) niemal 90% wystawiło co najmniej ocenę 3. Średnia ocen wyniosła 3,54, a mediana 4.

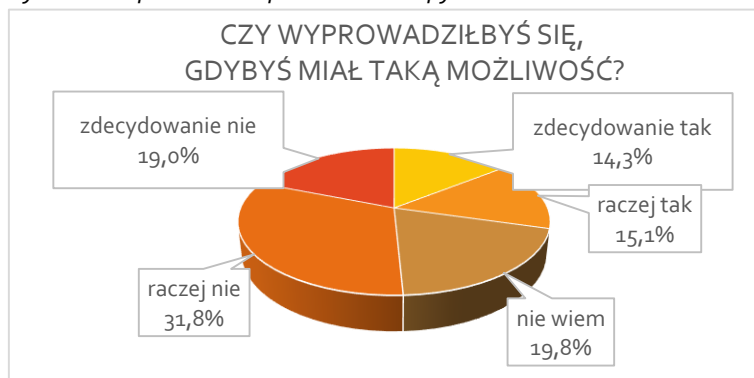
Rys. 2.7. Ocena Gminy Oława jako miejsca do życia w skali 1-5

Opracowanie własne

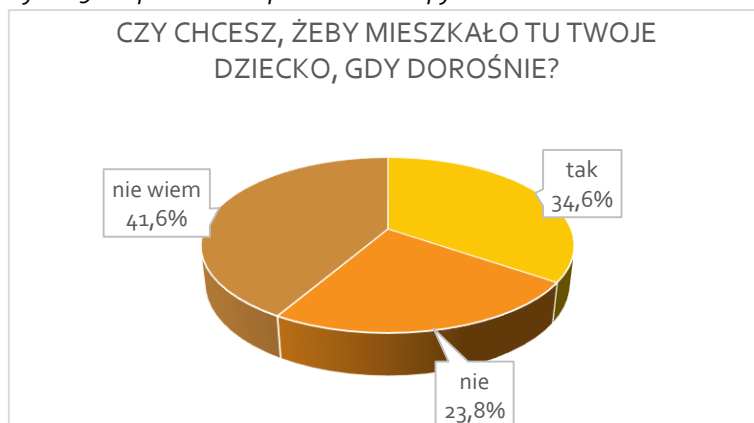
Wśród atutów gminy badani wymieniali przede wszystkim walory przyrodnicze (spokój, ciszę, zieleń, lasy, świeże powietrze), bliskość miast (Oławy, Wrocławia), dużo nieodległych miejsc pracy. Co drugi badany nie wyprowadziłby się, nawet gdy miał taką możliwość, a co trzeci chciałby, aby w przyszłości mieszkały tu jego dzieci.

Rys. 2.8. Odpowiedzi respondentów na pytanie...

Opracowanie własne

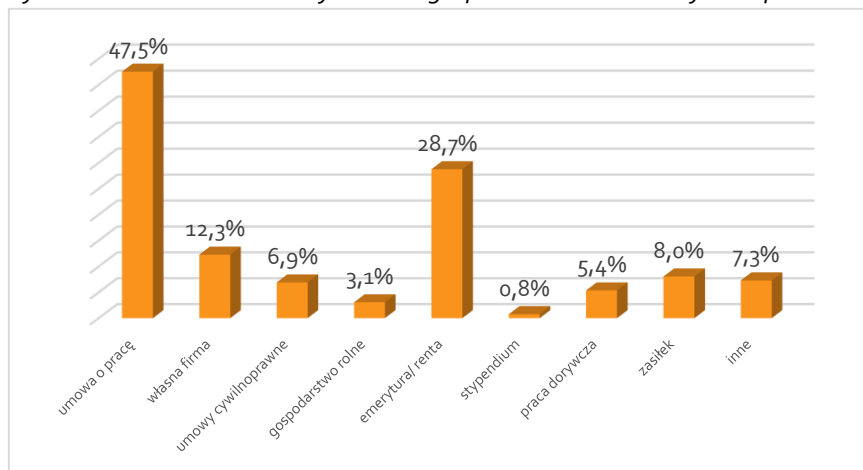
Rys. 2.9. Odpowiedzi respondentów na pytanie...

Opracowanie własne

Prawie połowa badanych jako główne źródło utrzymania swojego gospodarstwa domowego podała pracę na etacie, a przeszło 1/4 emeryturę lub rentę. Tylko co ósmy respondent wskazał własną firmę. Co nietypowe w gminie wiejskiej bardzo niski okazał się udział badanych utrzymujących się głównie z pracy w gospodarstwie rolnym (3,1%).

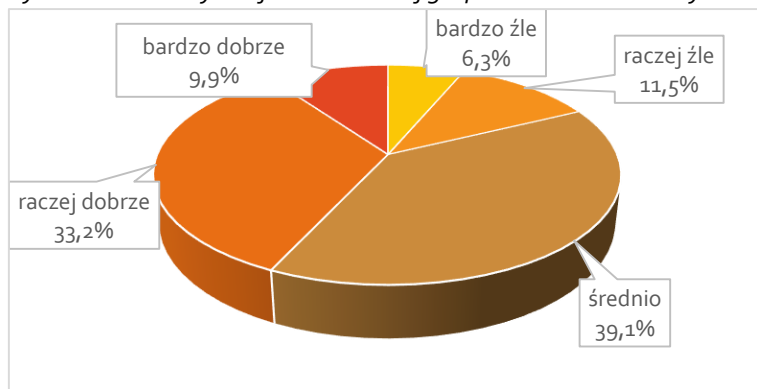
Rys. 2.10. Główne źródła utrzymania w gospodarstwach domowych respondentów

Opracowanie własne

Mieszkańcy Gminy Oława deklarują dość wysokie zadowolenie z sytuacji ekonomicznej swojej rodziny. Jako dobrą („Żyjemy dość dostatnio”) lub bardzo dobrą („Niczego nam nie brakuje”) określiło ją ponad 40% ankietowanych, a kolejne 40% uznało ją za średnią („Żyjemy od pierwszego do pierwszego”).

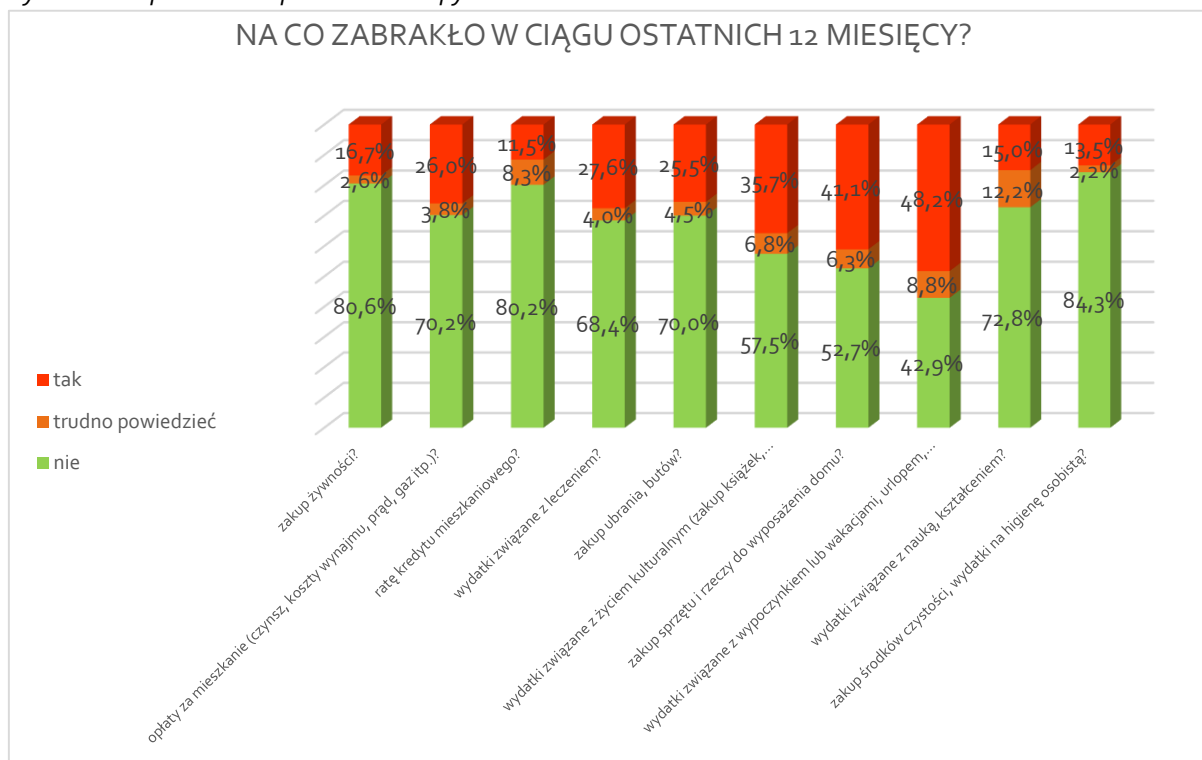
Rys. 2.11. Ocena sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych respondentów

Opracowanie własne

Należy jednak pamiętać, że jest to jedynie względna zamożność, określona w stosunku do niewygórowanych standardów. Świadczy o tym rozkład odpowiedzi na pytanie o kategorie wydatków, na które brakowało pieniędzy w ciągu ostatniego roku. W co czwartym domu zabrakło w tym okresie na leczenie, czynsz, media, ubrania, w co trzecim na życie kulturalne, w co drugim na wyposażenie domu, wypoczynek i wakacje.

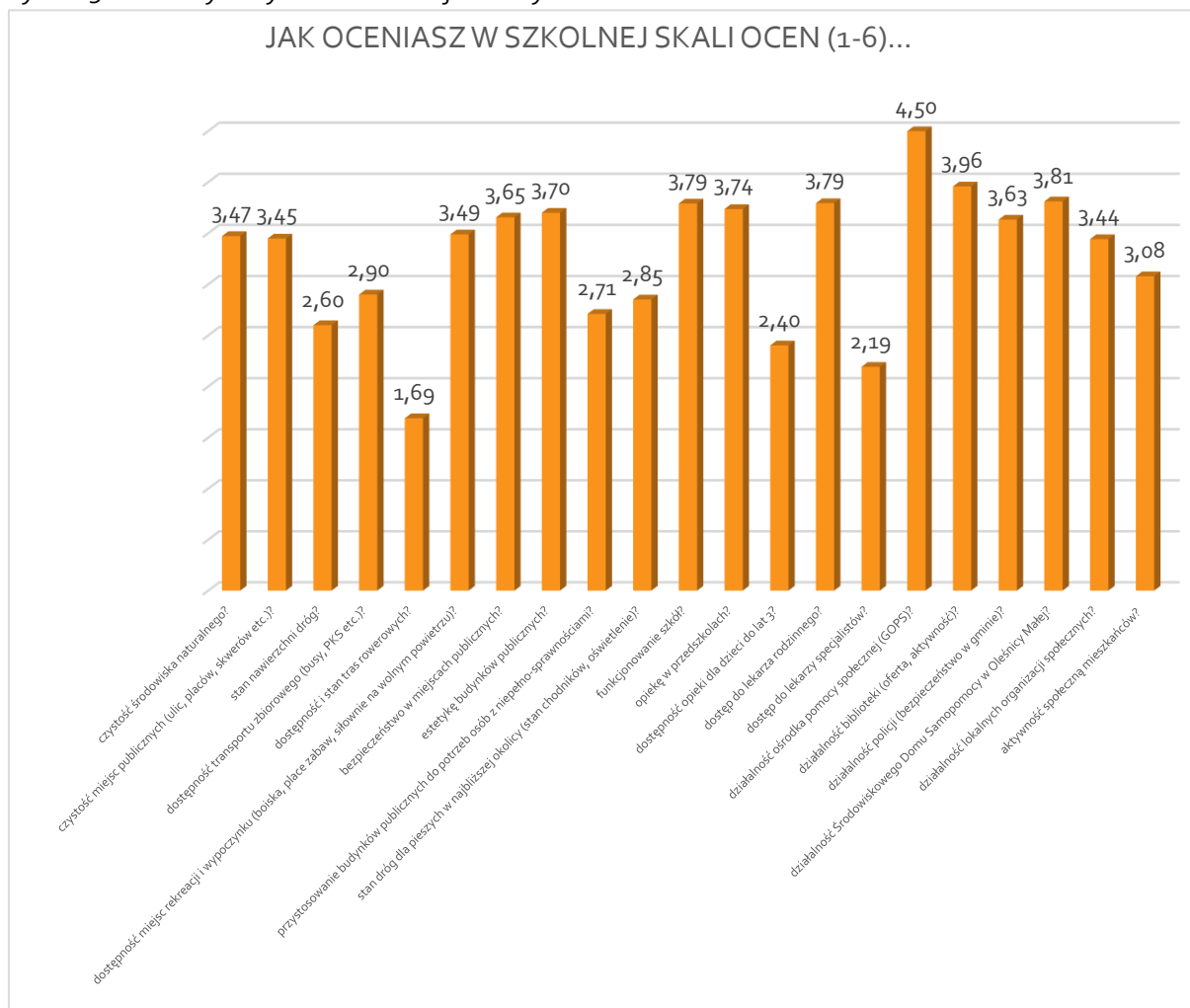
Rys. 2.12. Odpowiedzi respondentów na pytanie...

Opracowanie własne

Spośród wybranych aspektów życia w Gminie najniżej oceniono dostępność i stan tras i ścieżek rowerowych. Średnią ocenę poniżej szkolnej trójki uzyskiwały także: dostęp do lekarzy specjalistów, dostępność opieki nad dziećmi do lat 3, stan nawierzchni dróg, chodników i oświetlenia, przystosowanie budynków publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz dostępność transportu zbiorowego.

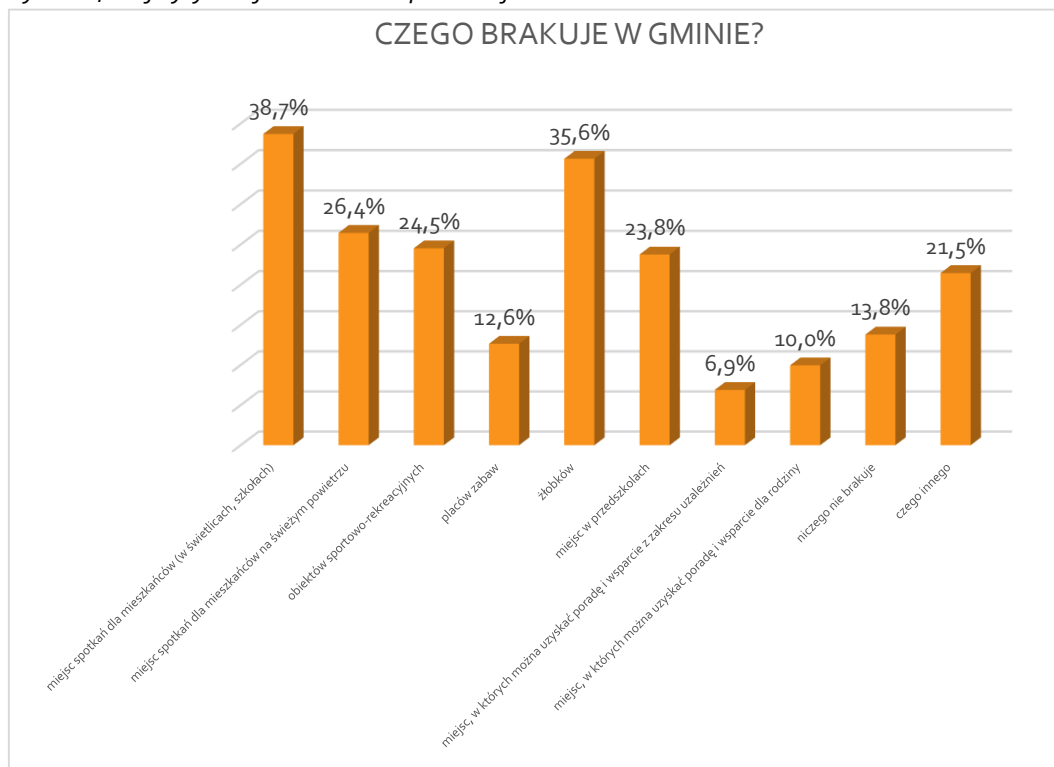
Rys. 2.13. Ocena wybranych determinant jakości życia w Gminie

Opracowanie własne

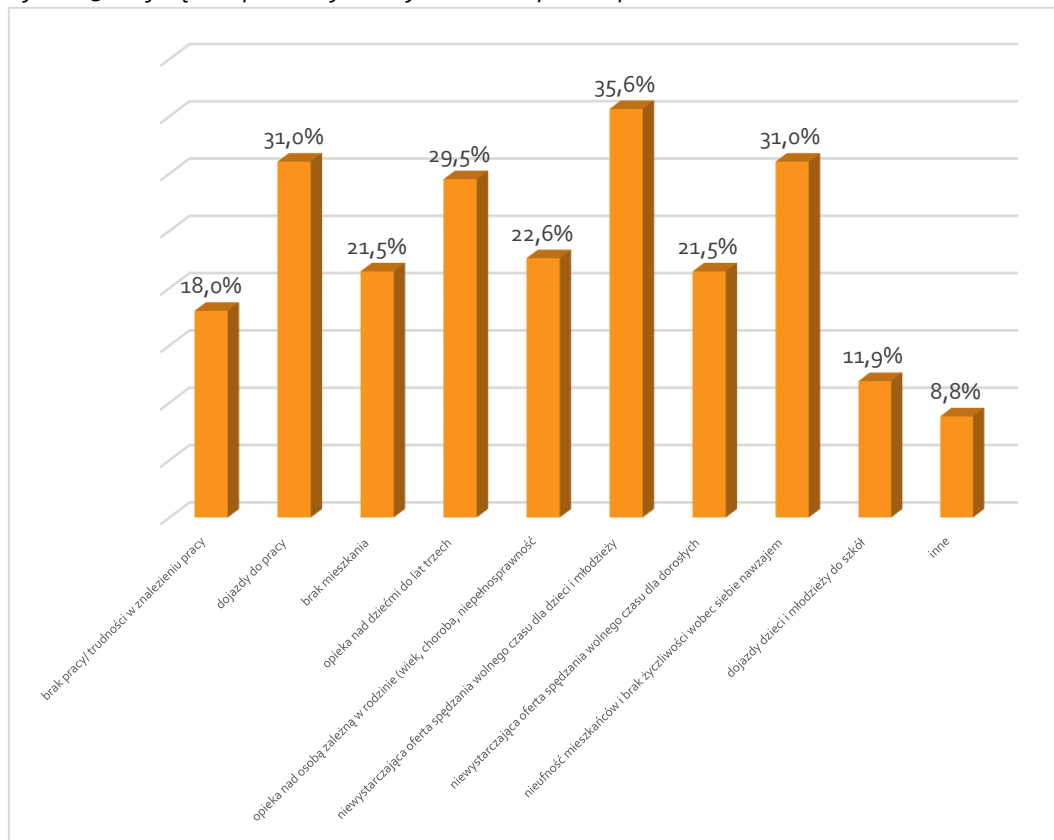
Na pytanie o deficyty w zakresie infrastruktury społecznej badani najczęściej wskazywali na brak żłobków (38,7% respondentów) i miejsc spotkań dla mieszkańców (35,5%). Jako główne problemy w Gminie wymieniano natomiast najczęściej: niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego adresowaną do dzieci i młodzieży (35,6%), trudności w dojeździe do pracy (31%) i, co ciekawe, nieufność pomiędzy mieszkańcami i brak wzajemnej życzliwości (31%).

Rys. 2.14. Deficyty w infrastrukturze społecznej w Gminie Oława

Opracowanie własne

Rys. 2.15. Największe problemy Gminy Oława w opinii respondentów

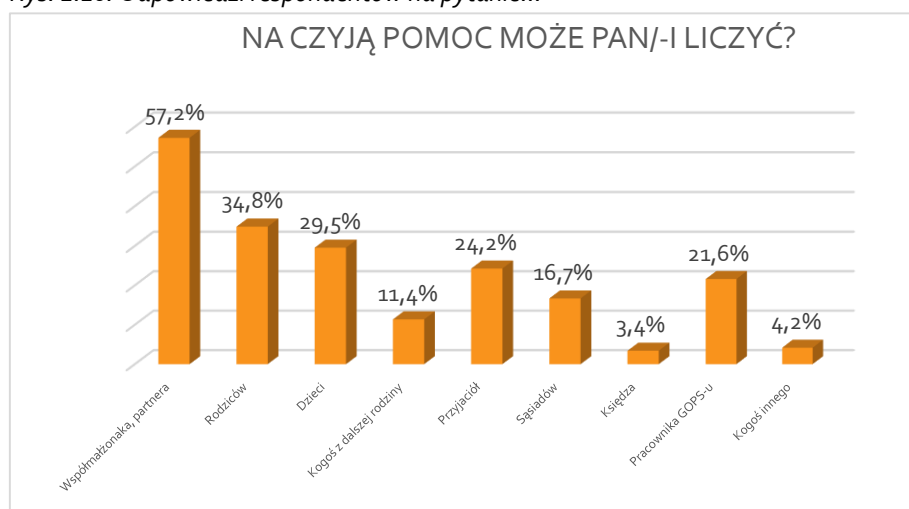

Opracowanie własne

Wniosek o słabości relacji sąsiedzkich zdają się potwierdzać odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Na czyją pomoc w trudnych sytuacjach życiowych może Pan / Pani liczyć?” Badani wskazywali przede wszystkim członków najbliższej rodziny: współmałżonka (partnera), rodziców i dzieci. Na sąsiadów wskazał natomiast zaledwie co szósty respondent. Warto zauważyć, że co piąty respondent wskazał pracownika GOPS-u, a zaledwie co trzydziesty księdza.

Rodzina zajmuje w życiu mieszkańców Gminy rolę centralną. Niemal 3/4 badanych poproszonych o wybranie najważniejszych wartości w życiu codziennym wskazało szczęście rodzinne. Pozostałe najwyżej cenione wartości to zdrowie i spokój – wskazało je odpowiednio ok. 60% i ok. 40% badanych. Na tym tle niski jest odsetek wskazań na wiarę religijną (12,3%) i pomyślność ojczyzny (3,4%) – te wartości zostały być może uznane za zbyt „odświętne” – oraz wartości związane z życiem publicznym, takie jak wolność słowa (5,0%) czy uczestniczenie w demokratycznym życiu społeczno-politycznym (2,3%).

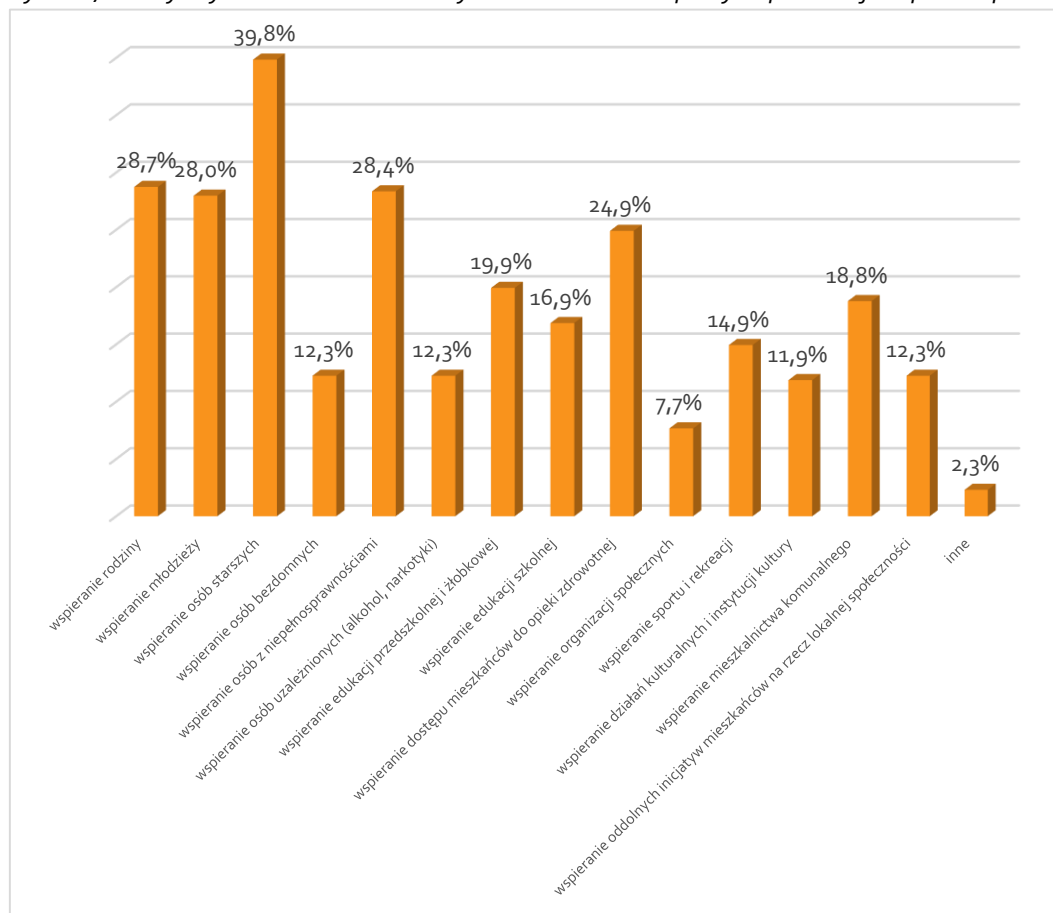
Rys. 2.16. Odpowiedzi respondentów na pytanie...

Opracowanie własne

Badani konsekwentnie w stosunku do swoich ocen sytuacji w gminie, dostrzeganych niedostatków infrastruktury społecznej i preferowanych w życiu wartości formułują swoje oczekiwania wobec władz Gminy. Oczekują wspierania seniorów i osób z niepełnosprawnościami, rodziny w ogóle oraz młodzieży. Znacznie mniejszą wagę przywiązują do wspierania aktywności społecznej (organizacji społecznych czy oddolnych inicjatyw mieszkańców).

Rys. 2.17. Priorytety działania władz Gminy Oława w obszarze polityki społecznej w opinii respondentów

Opracowanie własne

PODSUMOWANIE I PROGNOZA ZMIAN

W świetle przytoczonych powyżej informacji najważniejszymi obszarami interwencji w zakresie polityki społecznej Gminy Oława powinny być w najbliższych latach:

- wspieranie rodziny, w tym zapobieganie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- przeciwdziałanie uzależnieniom;
- wspieranie seniorów, osób zależnych i osób z niepełnosprawnościami;
- działania na rzecz zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie społeczne, w tym wzmacnianie więzi sąsiedzkich i poczucia lokalnej tożsamości.

Obszary te wydają się ważne nie tylko ze względu na istniejący, zdiagnozowany stan sytuacji społecznej w Gminie, ale także z powodu dających się z dużym prawdopodobieństwem przewidzieć negatywnych zmiany w okresie objętym horyzontem czasowym *Strategii*. W najbliższych latach spodziewać się bowiem można:

- zmian demograficznych – dalszego starzenia się populacji, a co zatem idzie wzrostu liczby seniorów, osób zależnych, z niepełnosprawnościami, długotrwale chorych, osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe, niemogących liczyć na wystarczające wsparcie ze strony rodziny;
- zmian gospodarczych – obecne tempo rozwoju gospodarczego jest wyjątkowo wysokie, liczyć się więc należy w perspektywie średniookresowej z jego spowolnieniem spowodowanym czynnikami makroekonomicznymi, które może pociągnąć za sobą pogorszenie się sytuacji na rynku pracy i wzrost bezrobocia;
- osłabiania się więzi rodzinnych (m.in. na skutek wyjazdów osób młodych do miast) i sąsiedzkich (utrwalanie się podziału między starymi mieszkańcami wsi a ludnością nową, przeprowadzająca się z miast).

CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA NA LATA 2018-2023

CELE STRATEGICZNE

W toku uspołecznionych prac nad *Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oława na lata 2018-2023* wypracowano strategiczne cele polityki społecznej, do których urzeczywistnienia zmierzać mają w okresie objętym planowaniem działania podejmowane przez instytucje publiczne, organizacje pozarządowe i lokalną społeczność. Przybrały one następującą postać:

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA GMINY OŁAWA...

CEL 1. ZDROWA

CEL 2. AKTYWNA

CEL 3. ZINTEGROWANA

KIERUNKI DZIAŁAŃ

Na podstawie analizy sytuacji społecznej w Gminie Oława określono wspólnie z interesariuszami *Strategii* uczestniczącymi w jej przygotowywaniu cztery obszary problemowe wymagające interwencji. Są to:

1. rodzina i bezpieczeństwo,
2. uzależnienia,
3. starość i niepełnosprawność,
4. aktywność obywatelska.

Realizacja celów strategicznych odbywać się będzie poprzez ukierunkowane działania podejmowane w każdym z tych obszarów. Poniżej prezentujemy kierunki działania odpowiadające poszczególnym obszarom problemowym:

OBSZARY I ODPOWADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁANIA			
RODZINA I BEZPIECZEŃSTWO	UZALEŻNIENIA	STAROŚĆ I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA
Kierunek działań 1. WZMACNIANIE RODZINY W PEŁNIENIU JEJ PODSTAWOWYCH FUNKCJI	Kierunek działań 2. MINIMALIZACJA SKALI ORAZ SKUTKÓW UZALEŻNIEŃ	Kierunek działań 3. WYSOKI POZIOM USŁUG DEDYKOWANYCH OSOBOM STARSZYM I OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	Kierunek działań 4. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA ELEMENTEM STYLU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY

ZADANIA

Zaplanowane zadania przedstawione zostały poniżej w formie tabelarycznej wraz z informacją o koordynujących je instytucjach i podmiotach współpracujących przy ich realizacji. Przy każdym zadaniu wskazano także wskaźniki jego realizacji.

Kierunek działań 1. WZMACNIANIE RODZINY W PEŁNIENIU JEJ PODSTAWOWYCH FUNKCJI			
ZADANIE	INSTYTUCJA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ ZADANIA	PARTNERZY	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA
1. Psychoedukacja rodziców, dzieci i młodzieży elementem oferty szkół: a. Opracowanie i realizacja cyklu zajęć edukacyjnych adresowanych do uczniów i ich rodziców z zakresu komunikacji w rodzinie. b. Opracowanie i realizacja cyklu zajęć edukacyjnych adresowanych do uczniów i ich rodziców z zakresu przemocy w rodzinie – czym jest, jak ją rozpoznawać, jak na nią reagować? c. Prowadzenie otwartych konsultacji pedagogów i psychologów szkolnych połączone z akcją promującą tę formę wsparcia rodziny.	szkoły gminne	GOPS, policja	- Liczba godzin zajęć z zakresu psychoedukacji adresowanych do uczniów - Liczba godzin zajęć z zakresu psychoedukacji adresowanych do rodziców - Liczba porad udzielonych przez pedagogów i psychologów szkolnych
2. Przeprowadzenie akcji „Sąsiedzie, nie bądź obojętny!” Działanie ma na celu uwrażliwienie mieszkańców na obserwowane w swoim środowisku przejawy przemocy w rodzinie i upowszechnienie wiedzy o właściwych sposobach reagowania na nie.	GOPS	policja	- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjnych organizowanych w ramach akcji - Liczba broszur, ulotek, plakatów rozkolportowanych

			wśród mieszkańców w ramach akcji
3. Promowanie idei wspólnego spędzania czasu przez wszystkich członków rodziny narzędziem integracji międzypokoleniowej	szkoły gminne, sołtysi	GOPS, rady sołeckie	Liczba wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych itp. sprzyjających integracji międzypokoleniowej
4. Upowszechnianie wiedzy o działalności powiatowego Punktu Interwencji Kryzysowej wśród mieszkańców Gminy Oława	Fundacja „Pomaluj Mi Świat”	GOPS, szkoły gminne, policja	Liczba informacji na stronach instytucji gminnych o ofercie Punktu Interwencji Kryzysowej
5. Wdrożenie programu „Szybka diagnoza”, polegającego na zsięciowaniu osób i instytucji działających w Gminie w celu wczesnego rozpoznawania problemów w rodzinach i podejmowania odpowiedniej interwencji	GOPS	szkoły gminne, policja, sołtysi	Liczba wspólnych szkoleń, warsztatów, wizyt studyjnych dla przedstawicieli instytucji działających na rzecz rodziny i bezpieczeństwa
6. Utworzenie gminnego programu stypendialnego dla dzieci i młodzieży wspierającego osoby o zdolnościach sportowych, artystycznych, naukowych, zwłaszcza pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych	Urząd Gminy	GOPS, szkoły gminne	- Wysokość środków przeznaczonych na stypendia gminne - Liczba stypendystów

Kierunek działań 2. MINIMALIZACJA SKALI ORAZ SKUTKÓW UZALEŻNIEŃ			
ZADANIE	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA REALIZACJĘ ZADANIA	PARTNERZY	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA
1. Prowadzenie kampanii społecznych z zakresu profilaktyki uzależnień – działania informacyjne i edukacyjne w formie ulotek, broszur, plakatów, konkursów, spotkań etc.	GKRPA	GOPS, szkoły gminne	- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach - Liczba broszur, ulotek, plakatów rozkolportowanych wśród mieszkańców
2. Utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin	GOPS	GKRPA	Liczba osób korzystających z usług punktu
3. Prowadzenie grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	GOPS	GKRPA	Liczba osób korzystających z grupy wsparcia
4. Organizacja wyjazdów terapeutycznych dla rodzin osób uzależnionych	GKRPA	GOPS	Liczba osób uczestniczących

			w wyjazdach terapeutycznych
5. Podnoszenie kompetencji kadr pracujących z osobami uzależnionymi – szkolenia, warsztaty, wyjazdy studyjne	GKRPA	GOPS	Liczba osób korzystających z poszczególnych form podnoszenia kompetencji

Kierunek działań 3. WYSOKI POZIOM USŁUG DEDYKOWANYCH OSOBOM STARSZYM I OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI			
ZADANIE	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA REALIZACJĘ ZADANIA	PARTNERZY	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA
1. Utworzenie punktu informacyjnego dla seniorów, osób zależnych i ich opiekunów oraz osób z niepełnosprawnościami - punkt zapewniać będzie zainteresowanym wyczerpujące informacje o dedykowanych im formach wsparcia, dostępnych na terenie Gminy i Powiatu usługach oferowanych zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne, działaniach organizacji pozarządowych na rzecz osób z niepełnosprawnościami, osób zależnych i ich opiekunów itp.	GOPS	Urząd Gminy	Liczba osób korzystających z punktu
2. Utworzenie internetowej bazy informacji dla seniorów, osób zależnych i ich opiekunów oraz osób z niepełnosprawnościami oferującej dostęp <i>on line</i> do informacji opisanych w zadaniu 1.	GOPS	Urząd Gminy	Liczba wejść do bazy
3. „Gminna Oławska Karta Seniora” – realizacja, monitoring i doskonalenie Programu	GOPS	Urząd Gminy	- Liczba osób korzystających z „Karty” - Liczba podmiotów honorujących „Kartę Seniora”
4. „Koperty Życia” – wprowadzenie i upowszechnienie wśród seniorów, zwłaszcza mieszkających samotnie, jednolitego systemu notowania i przechowywania kluczowych informacji o stanie zdrowia oraz przebytych i kontynuowanym leczeniu na wypadek konieczności nagłej interwencji medycznej	GOPS	Urząd Gminy	Liczba osób korzystających z „Kopert Życia”

5. „Mobilny bibliotekarz” – wdrożenie i upowszechnienie systemu dostarczania do domów książek i audiobooków z zasobów Gminnej Biblioteki Publicznej Gminy Oława osobom zależnym i ich opiekunom oraz osobom z niepełnosprawnościami	Gminna Biblioteka Publiczna Gminy Oława	GOPS	- Liczba wypożyczeń dokonanych za pomocą „Mobilnego bibliotekarza” - Liczba czytelników korzystających z oferty „Mobilnego bibliotekarza”
6. Promocja wolontariatu na rzecz osób zależnych	GOPS	Środowiskowy Dom Samopomocy	Liczba wolontariuszy świadczących usługi osobom zależnym
7. Organizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych „bez barier” – z udziałem seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Urząd Gminy	szkoły gminne, sołtysi, rady sołeckie, Koła Gospodyń Wiejskich	Liczba imprez lokalnych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami

Kierunek działań 4. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA ELEMENTEM STYLU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY			
ZADANIE	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA REALIZACJĘ ZADANIA	PARTNERZY	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA
1. Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych i nieformalnych grup mieszkańców w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych – wsparcie w wyszukiwaniu aktualnych programów, szczególnie tzw. programów małych grantów oraz wskazanie podmiotów wspierających w opracowaniu wniosku o grant.	Urząd Gminy	dolnośląskie organizacje parasolowe np. Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych, Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Liczba inicjatyw lokalnych zrealizowanych ze środków zewnętrznych przez lokalne organizacje pozarządowe i nieformalne grupy mieszkańców
2. Uruchomienie pilotażowego programu „Animator w każdej świetlicy” – zapewnienie w wybranych świetlicach (na wniosek mieszkańców wsi) zajęć dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez animatora w ustalonych stałych terminach	Urząd Gminy	sołtysi	- Liczba osób uczestniczących w zajęciach miesięcznie - Średnia liczba godzin zajęć prowadzonych przez animatora na terenie świetlicy miesięcznie
3. Świetlice wiejskie z otwartym dostępem przestrzeni integracji mieszkańców – udostępnienie świetlic w ustalonych stałych terminach na nieformalne spotkania mieszkańców	Urząd Gminy	sołtysi	Liczba świetlic wiejskich, w których odbywają się nieformalne spotkania mieszkańców

4. Zainicjowanie i prowadzenie „Spotkań pokoleń” – cyklicznych warsztatów służących integracji międzypokoleniowej (przekazywanie tradycyjnych umiejętności, np. kulinarnych lub rękodzielniczych, wspólne działania artystyczne seniorów i młodzieży itp.)	Urząd Gminy	Gminna Biblioteka Publiczna Gminy Oława	- Liczba zorganizowanych warsztatów w formule „Spotkania pokoleń” - Liczba uczestników warsztatów
5. Organizacja dorocznych „Świąt wioski” – spotkań społeczności lokalnej w formule festynu realizowanych cyklicznie siłami mieszkańców i przy wsparciu samorządu Gminy, nastawionych na integrację mieszkańców i wzmacnianie lokalnej tożsamości	sołtysi, rady sołeckie	Urząd Gminy	- Liczba „Świąt wioski” na terenie Gminy - Liczba uczestników „Świąt wioski”

RAMY FINASOWE STRATEGII

Precyzyjne określenie budżetów poszczególnych zadań, których realizację przewidziano w *Strategii*, jest niemożliwe przede wszystkim ze względu na horyzont czasowy obowiązywania dokumentu i pewien stopień niedookreśloności zadań na etapie planowania strategicznego. Poniżej wskazano zatem jedynie potencjalne źródła finansowania planowanych przedsięwzięć. Będą to środki pochodzące z budżetu Gminy, budżetu centralnego, w tym przekazywane w ramach programów resortowych, środki zagraniczne, przede wszystkim z funduszy europejskich, pozyskiwane w ramach projektów grantowych przez instytucje publiczne i podmioty trzeciego sektora.

Kierunek działań 1. WZMACNIANIE RODZINY W PEŁNIENIU JEJ PODSTAWOWYCH FUNKCJI	
ZADANIE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1. Psychoedukacja rodziców, dzieci i młodzieży elementem oferty szkół	• budżet Gminy
2. Przeprowadzenie akcji „Sąsiedzie, nie bądź obojętny!”	• budżet Gminy • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe
3. Promowanie idei wspólnego spędzania czasu przez wszystkich członków rodziny narzędziem integracji międzypokoleniowej	• budżet Gminy • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe • budżet Samorządu Województwa Dolnośląskiego (np. Dolnośląskie Małe Granty)
4. Upowszechnianie wiedzy o działalności powiatowego Punktu Interwencji Kryzysowej	• budżet Gminy • budżet Powiatu • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe
5. Wdrożenie programu „Szybka diagnoza”	• budżet Gminy
6. Utworzenie gminnego programu stypendialnego dla dzieci i młodzieży	• budżet Gminy

Kierunek działań 2. MINIMALIZACJA SKALI ORAZ SKUTKÓW UZALEŻNIEŃ	
ZADANIE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1. Prowadzenie kampanii społecznych z zakresu profilaktyki uzależnień	• budżet Gminy • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe
2. Utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin	• budżet Gminy
3. Prowadzenie grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	• budżet Gminy
4. Organizacja wyjazdów terapeutycznych dla rodzin osób uzależnionych	• budżet Gminy
5. Podnoszenie kompetencji kadr pracujących z osobami uzależnionymi	• budżet Gminy
Kierunek działań 3. WYSOKI POZIOM USŁUG DEDYKOWANYCH OSOBOM STARSZYM I OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	
ZADANIE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1. Utworzenie punktu informacyjnego dla seniorów, osób zależnych i ich opiekunów oraz osób z niepełnosprawnościami	• budżet Gminy • środki PFRON • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe (np. ASOS)
2. Utworzenie internetowej bazy informacji dla seniorów, osób zależnych i ich opiekunów oraz osób z niepełnosprawnościami	• budżet Gminy • środki PFRON • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe (np. ASOS)
3. „Gminna Oławska Karta Seniora”	• budżet Gminy
4. „Koperty Życia”	• budżet Gminy
5. „Mobilny bibliotekarz”	• budżet Gminy
6. Promocja wolontariatu na rzecz osób zależnych	• budżet Gminy • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe
7. Organizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych „bez barier”	• budżet Gminy • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe • budżet Samorządu Województwa Dolnośląskiego (np. Dolnośląskie Małe Granty)
Kierunek działań 4. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA ELEMENTEM STYLU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY	
ZADANIE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1. Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych i nieformalnych grup mieszkańców w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych	• budżet Gminy
2. Uruchomienie pilotażowego programu „Animador w każdej świetlicy”	• budżet Gminy

3. Świetlice wiejskie z otwartym dostępem przestrzeni integracji mieszkańców	• budżet Gminy • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe • budżet Samorządu Województwa Dolnośląskiego (np. Dolnośląskie Małe Granty)
4. Zainicjowanie i prowadzenie „Spotkań pokoleń”	• budżet Gminy • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe • budżet Samorządu Województwa Dolnośląskiego (np. Dolnośląskie Małe Granty)
5. Organizacja dorocznych „Świąt wioski”	• budżet Gminy

SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII ORAZ WSKAŹNIKI JEJ REALIZACJI

WDRAŻANIE STRATEGII

Wdrażanie zapisów *Strategii* jest zadaniem Wójta Gminy Oława. Odbywać się ono będzie poprzez wskazane w niniejszym dokumencie instytucje odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań. W większości są to jednostki organizacyjne Gminy. Rolę koordynatora merytorycznego procesu wdrażania *Strategii* będzie pełnił Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wspierany przez lokalnych liderów i organizacje społeczne. Realizacja wytyczonych w *Strategii* kierunków działania wymagać będzie ścisłej współpracy z jednostkami samorządu powiatowego, administracją zespoloną, w tym z policją, organizacjami trzeciego sektora działającymi na terenie Gminy oraz lokalnymi liderami.

Na etapie opracowywania celów strategicznych, głównych kierunków działania oraz zadań dostrzeżono potrzebę wyznaczenia podmiotów odpowiedzialnych za koordynowanie poszczególnymi przedsięwzięciami. Dla efektywnego realizowania postanowień *Strategii* wskazano więc koordynatorów zadań w odpowiednim miejscu niniejszego dokumentu.

MONITORING WDRAŻANIA STRATEGII

Uspołeczniiony model prac nad dokumentem sprawdził się i został dobrze odebrany przez uczestników procesu. Warto go zachować również na etapie monitorowania i ewaluacji wdrażania zapisów dokumentu.

Monitoring wdrażania zapisów strategii będzie realizowany poprzez coroczne spotkania głównych interesariuszy *Strategii*: koordynatorów zadań, ich realizatorów, liderów społecznych etc. Organizatorem spotkań będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Uczestnicy spotkania, szczególnie koordynatorzy poszczególnych działań, zostaną zobligowani do przedstawienia postępu pracy w danym obszarze. Z każdego spotkania sporządzony zostanie raport podsumowujący dany etap wdrażania zapisów *Strategii*, informujący o tym, które spośród zadań udało się zrealizować i w jakiej formie, a co nie zostało zrealizowane (wraz z powodem zaistniałego stanu rzeczy). Raport ze spotkań będzie publikowany na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przekazywany Radzie Gminy.

EWALUACJA STRATEGII

Uspołeczniiony charakter winna mieć także ewaluacja *Strategii*, czyli ocena, na ile zapisane w dokumencie działania przyczyniają się do realizacji założonych celów i w jakim stopniu zbliżanie się do celów przyczynia się do poprawy jakości życia w Gminie i rozwiązywania występujących na jej terenie problemów społecznych. Odbywać się ona będzie podczas wspomnianych wyżej dorocznych spotkań w formie dyskusji, z której wnioski zapisane zostaną w raporcie.

Raz na trzy lata rekomendowane jest przeprowadzenie zewnętrznej, kompleksowej ewaluacji *Strategii* (*mid-term* i *ex post*) prowadzącej do sformułowania wniosków w zakresie jej:

- skuteczności (czy zmierzone cele zostały osiągnięte i w jakim stopniu);
- efektywności (proporcji nakładów ludzkich, finansowych, rzeczowych etc. do osiągniętych rezultatów);
- oraz trafności (czy dobór kierunków działania i zadań przyczynił się do realizacji celów strategicznych).

W procesie ewaluacji wskazane jest odnoszenie się obiektywnych i weryfikowalnych wskaźników, dostępnych w systemie statystyki publicznej lub pozyskiwanych przez podmioty realizujące zapisy *Strategii*. Poniżej lista wybranych przykładowych wskaźników realizacji celów strategicznych, których monitorowanie umożliwi ewaluację dokumentu:

- liczba i procentowy udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności Gminy;
- liczba i procentowy udział osób korzystających z pomocy społecznej z podziałem na powody jej otrzymania w ludności Gminy;
- liczba i procentowy udział osób bezrobotnych (ogółem, w podziale na płeć, uprawnionych do zasiłku, długotrwale bezrobotnych itp.) w ludności Gminy;
- liczba programów edukacyjnych z profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom w szkołach podstawowych na terenie Gminy i liczba godzin przeznaczonych na ich realizację;
- liczba uczniów korzystających ze wsparcia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej;
- liczba rodzin objętych nadzorem kuratora;
- liczba grup wsparcia, grup samopomocowych dla mieszkańców, które działały w danym roku kalendarzowym w Gminie;
- liczba i rodzaj punktów / instytucji świadczących pomoc prawną i obywatelską dla mieszkańców Gminy;
- liczba i rodzaj punktów / instytucji świadczących pozostałą pomoc mieszkańcom Gminy (np. psychologiczną, wsparcie w kwestiach wychowawczych, wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami);
- liczba i rodzaj przedsięwzięć organizowanych w partnerstwie (formalnym lub nieformalnym) przez podmioty lokalne, np. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Bibliotekę Publiczną, szkoły, policję, sołtysów etc.;
- liczba realizowanych w Gminie programów zachęcających mieszkańców do aktywności społecznej;

- liczba realizowanych w Gminie programów profilaktycznych dla mieszkańców;
- liczba organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy wraz z najważniejszymi prowadzonymi przez nie działaniami / projektami oraz liczbą ich odbiorców;
- liczba świetlic środowiskowych w Gminie;
- liczba osób korzystających ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Oleśnicy Małej;
- średnia długość życia mieszkańców Gminy;
- przyrost naturalny i saldo migracji w Gminie;
- liczba lekarzy POZ i specjalistów w Gminie;
- liczba podmiotów świadczących inne usługi medyczne na terenie Gminy;
- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.